

BÜKY LÁSZLÓ**FELDERÍTÉS**

(Jónás Csaba könyvéről)

A verseskönyv címének az a tevékenység a szótári jelentése, amelynek során valakit vagy valamit felderítenek: derűssé, vidámmá tesznek. Ám jelent a szó mást is: katonai szempontból különféle körülményekről való tájékozódás megszerzését. A könyvecske első néhány lapjának olvastán kiderül, ez a felderítés nem katonai műszó, de nem is a derű óráinak számlálgatása. Hamar megsejtjük, miféle felderítésről van szó. Olyan műveletről, amely az életről folytat tájékozódó megfigyelést. Ám maga a megfigyelés ugyanakkor a másik értelemben is felderítés, hiszen eredményeképpen, amint a cikluscímek mutatják: Korai öröm, Késő bánat és Ki nevet a végén, van valamiféle derű. Ez a derű azonban a borús ég kiderüléséhez hasonlatos, valamelyest kitisztul mindaz, amit a szerző az életről megfigyelt, amit az életben látott.

Jónás Csaba 1968-ban született Budapesten. Gimnáziumi tanulmányait Nagykanizsán végezte, majd a szegedi egyetem bölcsészettudományi karán szerzett diplomát. Ifjú ember tehát, akinek, ha helyet akar találni benne, valóban fel kell derítenie az életet mindkét említett értelemben.

Alapvető élményeiről árulkodik a kötet nyitóverse (Az írás művészete): „Véres dráma játszódott le szombaton a dél-norvégiai Farsund város egyik sportlőterén. Egy ismeretlen helyről támadó orvlövész agyonlőtt két sportlövőt, akik éppen a lőtáblák előtt tanulmányozták eredményeiket. A támadó néhány perc múlva meggyilkolta az áldozatokhoz siető két orvost is, majd megsebesített két másik személyt is.” Tehát az örömet adó cselekedetek vérbe fulladnak - ez a tapasztalat. A továbbiakban is többször érezhetjük az efféle önmagát pusztító élet- és gondolkodásjelenségek megtalálását, illetőleg leírását.

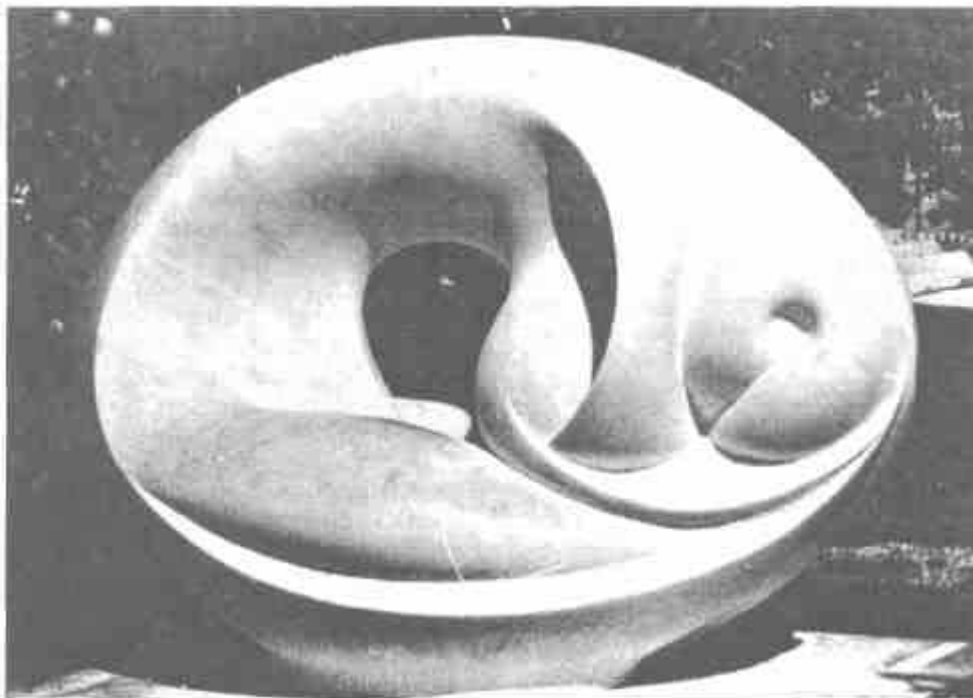
A versíró szinte mindenről úgy beszél, mintha egy újságba írna bekezdésnyi híreket, nyoma sincs a stílusban az irodalmiságot jelző vagy idéző módozatoknak. Nem a nyelvi kifejezésmód eljárásai tartják össze próza költeményeit, hanem a legtöbbször nagyon is szűkre vont gondolati keret: „Ha a stílus természetes, nagyon meglepődünk, hiszen a természet ritka mesterség” - mondja. Másutt pedig azt olvashatjuk a stílusról, amely megintcsak a lényeg hordozója: „Márpedig aki a szavakban csal, az nemcsak az életet sinkófálja el, hanem a csók lehetőségét is”, vagyis az öröm és a bánat egyenlő a természetességgel és a csalással. Mégis hisz a szavaknak, a beszédnek az erejében a fiatal költő: „Ez a mondat az életedbe kerül./ És ha odakerül, ott is marad. (Késő bánat)” E paradoxonba forduló kifejezésmód is jelzi, hogy törekedik a szerző a gondolkodásmódok felderítésére, megtalálására is. Némely darabja (Berkley Filozófia, Az időjárás) jól mutatja ezt. Tapasztalatai ugyan némelykor végletesen kiábrándítók: „A sétálók, ezek a legérzékenyebb anakronisztikusok, mindenekeelőtt az időjárás-

ban fejtenek ki roppant tevékenységet. Elvetik az időjárásból a célt és az irányt - így az lépésről-lépésre elbizonytalanodik, fokról-fokra tisztázódik, míg végül elpárolog", ám azt találja magára érvényesnek, amit a Napló című versben mond ki: „A visszapillantó-tükörből vezetek, és sohasem tévedek". A dolgok visszafordított képpel való rajzai olyan kicsiny mozaikképeket eredményeznek, amelyek magát a költőt teszik derűssé: „A kicsiny, mulandó dolgok nagyon / szépek, szemben a nagy faragott kövekkel (...)", ezért azután az emberi élet végső helyén - a szintén groteszk visszapillantótükörből láttatott - temetőben is kicsiny, mulandó dolgok történnek: a fényes koponyákra madár, lepke vagy bogár száll.

Jónás Csaba nem tisztít meg talált tárgyakat, jobbra csupán körvonalazza, miket talált és merre. Nem akarja - rokonszenves módon - találmányait másokra tukmálni: „igyekszem észrevétlenül tudatos maradni, kezemben tartani a cselekmény szálait. A látható mögé kerülve kell a táj szerkezetének ismeretével visszaélnem.(...)" (Figyelem).

A látható mögött a Felderítés olvasóinak is fel-felsejlik már az a lírai tájék, amely a szerző világa. Nem teljes az áttekintése persze, nem is mindig tiszta a kép a prózaköltemények keresőjében, így a versképek néhol elmosódtak, néhol nem szerencsés a képkivágás sem, itt-ott a témaválasztás sem. Egészében mégis látunk valamit, s olyant, mint ami egy törvényszöveg első olvasásában szokott előtűnni: a rend alakításának kereteit. A második olvasás, a következő felderítés bizonyára alakítani és erősíteni fogja e kereteket. S anyaguk nemességére is jobban törekszik majd.

(JAK-Pesti Szalon Könyvkiadó 1993.)

Király Ferenc műve

Foto: Cservenka